

آذربایجانلی انجیر دکی اؤیر

نشریه دانشجویان آذربایجانلی دانشگاه صنعتی امیرکبیر

اسفند ۱۳۹۰، دور جدید، شماره ۱

تورک
نوشتن

گناه تورک بودن!

۲۱ فوریه ۲۰۱۲ و باز هم مساله‌ای به نام زبان مادری!

پیام سالیانه دبیر کل یونسکو به مناسبت روز جهانی زبان مادری

اعلامیه جهانی حقوق زبانی

ویژه روز جهانی زبان مادری

گناه تورک بودن!

نوشتن به زبان تورکی ممنوع!

شماره، مجدداً توقیف شد. مسئولین در مورد دلایل توقیف این نشریه هیچ دلیل قانع کننده‌ای ارائه نکرده‌اند.

"کلاس‌های زبان و ادبیات تورکی آذربایجانی" که در سال‌های گذشته به همت فعالین دانشجویی آذربایجانی در امیرکبیر برگزار می‌شد، چندین سال است که با ممانعت و مخالفت مسئولین روبرو شده است و حتی امتحان کانال‌های مختلف نظیر جهاد دانشگاهی، انجمن علمی و شورای صنفی جهت دایر نمودن این کلاس‌ها بی‌نتیجه مانده و سبب تشدید سنگ‌اندازی‌ها شده است.

بهار سال گذشته، مراسم "شب شعر تورکی" در حالی که تمامی کارهای آمادگی و تبلیغات آن انجام شده بود، چند ساعت مانده به شروع مراسم لغو شد. مسئولین در توجیه این مسئله از اراده‌ی قوی خود مبنی بر عدم اجازه به برگزاری مراسمات "قومیتی" خبر دادند. در واقع برگزاری هر گونه برنامه با محوریت آذربایجان و زبان تورکی غیر ممکن شد. این مخالفت غیرقانونی در حالی است که دانشجویان آذربایجانی پیش از این مراسماتی همچون "همایش بزرگداشت ستارخان"، "همایش بزرگداشت شهریار"، "کنسرت‌های موسیقی آذربایجانی" و ... را با موفقیت اجرا کرده‌اند.

با گذشت هر دوره از "جشنواره‌ی شهر من فرهنگ من"، غرفه‌های استان‌های آذربایجان با محدودیت بیشتری مواجه می‌شوند و کوچک‌ترین اقدامات آنها در وهله‌ی اول با دید امنیتی مسئولین مواجه می‌شود.

بی‌اعتمادی، نتیجه‌ی سخت‌گیری‌ها

سخت‌گیری‌های بی‌مورد و غیرقانونی مسئولین دانشگاه در برابر مطالبات و حقوق قانونی دانشجویان آذربایجانی، نتیجه‌ای جز افزایش بی‌اعتمادی آذربایجانی‌ها به مسئولین و در کل به سیستم به همراه نداشته است. طبیعتاً انگیزه‌هایی که بسترهای قانونی برای فعالیت پیدا نکنند، امکان دارد برای رسیدن به درخواست‌های مشروع خود به راه‌های فراتر از قانون بیاورند. البته بالطبع عامل اصلی این بی‌اعتمادی و ایجاد فاصله و عواقب امنیتی آن چیزی نیست نیز جز رفتارهای تنگ‌نظرانه مسئولان.

شرایط بلا تکلیف "اؤیرنجی" ادامه داشت، تا اینکه بالاخره صدور مجوز انتشار دوباره این نشریه بعد از چند سال در دستور کار کمیته‌ی ناظر بر نشریات دانشجویی قرار گرفت. اما مسأله‌ای که در این میان حیرت و عصبانیت همگان را برانگیخت، مهر "ممنوع" این کمیته بر زبان تورکی بود.

بنا بر تصمیم این کمیته، زبان تورکی از مجوز نشریه‌ی پرسابقه تورکی-فارسی اؤیرنجی حذف شد و تنها به انتشار مطالب به زبان فارسی اجازه داده شد.

نقض آشکار قانون اساسی

تصمیم مسئولین فرهنگی دانشگاه مبنی بر منع انتشار نشریات به زبان تورکی، نقض آشکار قانون اساسی جمهوری اسلامی به شمار می‌آید. اصل ۱۵ قانون اساسی، بر آزادی تدریس زبان و ادبیات زبان‌های غیرفارسی در مدارس و انتشار مطبوعات به این زبان‌ها تاکید دارد.

اصل پانزده قانون اساسی:

"زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد ولی استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی آزاد است."

این در حالی است که اعتراضات و پیگیری‌های متعدد دانشجویان آذربایجانی به این مسئله با بهانه‌تراشی، پاسخ‌های غیرمنطقی و در بعضی مواقع با قدرت‌نمایی! مسئولین دانشگاه روبرو شده است.

"نه" قاطع مسئولین به فعالیت‌های دانشجویان آذربایجانی!

برخوردهای تنگ‌نظرانه و نگرش تهدید محور مسئولین دانشگاه به فعالیت‌های دانشجویان آذربایجانی فقط محدود به نشریه "اؤیرنجی" نیست.

نشریه "اؤیرنجی باخشی" دیگر نشریه دانشجویان آذربایجانی امیرکبیر که اجازه انتشار یافته بود؛ در مدت کوتاهی، پس از انتشار چند

روزگاری نه چندان دور زمانی که فضای دانشگاه‌ها به مراتب از فضای کنونی بازتر و ایده‌آل‌تر بود، بیش از صد نشریه‌ی دوزبانه توسط دانشجویان آذربایجانی در دانشگاه‌های ایران منتشر می‌شد. نشریاتی که با نوشتن به زبان مادری علاوه بر آموزش و بسط زبان و فرهنگ تورکی، اصلی‌ترین نقش را در تثویز نمودن و عمومی کردن جنبش هویت‌طلبی در آذربایجان داشتند.

نشریه‌ی اؤیرنجی یکی از قدیمی‌ترین این نشریات است. دانشجویان آذربایجانی در سال ۷۵ درخواست صدور مجوز چنین نشریه‌ای را به معاونت فرهنگی دانشگاه تحویل می‌دهند که با مخالفت روبرو می‌شود. علی‌رغم این مخالفت دانشجویان به طور غیر رسمی اقدام به انتشار اولین شماره‌ی نشریه اؤیرنجی آن هم به صورت دست‌نویس با محوریت ادبیات، تاریخ و مشاهیر آذربایجان و آموزش زبان تورکی می‌کنند. این روند ادامه می‌یابد تا اینکه با موافقت مسئولین فرهنگی وقت دانشگاه، در اردیبهشت سال ۱۳۷۹ اولین شماره رسمی اؤیرنجی منتشر می‌شود. اؤیرنجی همزمان با فعالیت موثر مجمع دانشگاهیان آذربایجانی (آذربایجانلی بیل‌یوردلولار توپلومو، توپلوم) در دهه‌ی هفتاد و اوایل دهه‌ی هشتاد برای بسیاری از فعالین مدنی و فرهنگی آذربایجانی نشریه‌ای شناخته شده بود.

مراجعه به آرشیو چند ساله این نشریه و مطالعه مقالات سیاسی، فرهنگی، اجتماعی منتشر شده در آن همان قدر که باعث تحیر و تعجب می‌شود، اسفبار بودن شرایط و فضای کنونی را نشان می‌دهد. بعضی از مفاهیم مطرح شده در این مقالات را در حال حاضر حتی نمی‌توان در صحبت خصوصی با یک نفر مطرح کرد!

نشریه اؤیرنجی در سال ۱۳۸۵ همزمان با بحران نشریات دانشجویی امیرکبیر، به همراه تمام دیگر نشریات دانشگاه معلق شد و متأسفانه در سال‌های بعد علی‌رغم مراجعات متعدد و تلاش‌های دانشجویان آذربایجانی، نام این نشریه به هیچ عنوان در میان معدود نشریات منتشر شده‌ی سال‌های اخیر دانشگاه قرار نگرفت.

۲۱ فوریه ۲۰۱۲ و باز هم مسالهای به نام زبان مادری!

• سال ۱۲۷۸ شمسی

• ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ شمسی

• ۲۱ آذر ۱۳۲۴

• ۲۱ فوریه ۱۹۵۲

• ۲۱ فوریه ۱۹۹۹

جهت شناسایی زبان بنگالی به عنوان زبان رسمی در بنگلادش

- ۱۹۵۶ زبان بنگالی به عنوان یکی از دو زبان رسمی پاکستان شناخته می‌شود.

- ۱۵ مارس ۱۹۷۰ اعلام حکومت ایالتی در بنگلادش

- ۲۵ مارس ۱۹۷۰ اشغال داکا (پایتخت بنگلادش) توسط ارتش پاکستان

- ۲۶ مارس ۱۹۷۱ استقلال بنگلادش از پاکستان

۲۱ فوریه ۱۹۵۲

صبح یک روز زمستانی که آفتاب همچنان می‌درخشد قرار است در میدان اصلی شهر طرفداران "زبان مادری" در یک تجمع، رمانتیک‌ترین روز خود را به نمایش بگذارند.

در چهار سوی میدان موج سنگین جمعیت در رفت و آمدند؛ درشکه‌چی‌ها، دستفروشان، زنان بچه به بغل، رانندگان، مردان پولدار، کودکان گرسنه‌ای که منتظر تخلیه آشغال‌های رستوران بزرگ شهرند، به چشم می‌خورند. در گوشه دیگر میدان چند سرباز حکومتی باتوم به دست فرمان "حرکت کن، توقف نکن" صادر می‌کنند. "احمد سلیم" شاعر جوان و محبوب جوانان شهر و چند نفر از دوستانش مشغول شناسایی بهترین محل برای پارچه نوشته‌های خودشان هستند. آنها به شوق صحبت به زبان مردم بنگال که آنرا مثل جان و دل در روح خود پروراند منتظر رسیدن ساعت ده صبح هستند. بعد از ساعتی در زیر نظر سنگین باتوم بدستان سبزه‌ای که دور میدان را قرق کرده بودند مراسم شروع شد. دختر جوانی که برنامه را شروع کرد شعری خواند که حاضران با هیجان خاصی تشویقش کردند. سپس احمد سلیم پشت تریبون قرار گرفت. میدان؛ منفجر شد، جمعیت فریاد برآورد "زنده باد احمد سلیم"، "زنده باد زبان مادری"، "زبان مادری باید به مدرسه برگردد" و ...

احمد سلیم آرام آرام شروع به قرائت شعر در معجز و عظمت زبان مادری می‌کند:

"و تو که زبان آب و آفتاب را نمی‌فهمی

زبان‌ها خصوصاً زبان تورکی را ممنوع کرد. چند سال بعد، دیگر در آذربایجان نه اندیشه‌ای نو بود و نه خبری از طلایه‌داری بیداری‌بخشی و آزادی‌خواهی. رسمی شدن زبان فارسی چنان ضربه‌ی مهلکی به آذربایجان وارد کرد که عمق آن را با یک نگاه به انجمن‌های روشنفکری هر تفکری می‌توان فهمید. در حالی که تا اواخر عمر قاجار روشنفکران آذربایجان پیش‌تاز همه عرصه‌ها بودند در طول بیست سال حکومت رضاخان به اقلیتی بی‌تاثیر تبدیل شدند.

تنها حرکت مهمی که در دوران حکومت پهلوی در آذربایجان روی داد، می‌توان به دوران حکومت ملی و فرقه دموکرات در سال‌های ۱۳۲۴ و ۱۳۲۵ اشاره نمود؛ که این حرکت هم با تکیه بر زبان و هویت تورکی آذربایجان توانست نظامی نوین (هرچند کوتاه) برخلاف جو حاکم بر جامعه بیافریند.

نگاهی اجمالی بر سیر تاریخی روز جهانی زبان مادری

زبان را پاس می‌داریم، مادر مقدس بنگال ...

طرحی از بنای یادبود تجمعات و شهدای روز جهانی زبان مادری در داکا پایتخت بنگلادش

- سال ۱۹۰۶ تشکیل حزب مسلم لیگ جهت حمایت از حقوق مسلمانان هند (شروع حرکت سیاسی مسلمانان هند)

- ۹ ژوئیه ۱۹۴۷ تاسیس دو کشور مستقل هند و پاکستان و برقراری جمهوری اسلامی پاکستان متشکل از پاکستان غربی (جمهوری پاکستان فعلی) و پاکستان شرقی (بنگلادش)

- سال ۱۹۴۸ اعتراض دانشجویان بنگالی به سخنان محمد علی جناح مبنی بر اعلام زبان اردو به عنوان زبان ملی پاکستان

- ۲۱ فوریه ۱۹۵۲ تظاهرات بنگالی‌ها در

به جرات می‌توان گفت روزهای فوق در تاریخ معاصر ایران و شاید هم در جهان، رویدادهای سرنوشت‌سازی در پی داشتند. تاسیس اولین مدرسه به سبک نوین در ایران توسط میرزا حسن رشدیه در تبریز در سال ۱۲۷۸ شمسی، صدور فرمان مشروطیت در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵، سالروز تاسیس حکومت ملی آذربایجان ۲۱ آذر ۱۳۲۴، تظاهرات ملیونی بنگالی‌ها بر ضد سیاست‌های تبعیضی دولت پاکستان ۲۱ فوریه ۱۹۵۲، اعلام روز جهانی زبان مادری از طرف سازمان یونسکو ۲۱ فوریه ۱۹۹۹.

حوادثی که هر یک پایانی بود بر تاریکی‌های روزگاران خود و سرآغازی نو بر حیاتی نو.

امروزه حتی تصور تدریس کتاب "وطن دلی" در اولین مدرسه ایران و یا تحصیل یک ساله تمامی دروس در تمامی مقاطع تحصیلی به زبان تورکی برای ما غیر قابل باور می‌باشد؛ برای مایی که بعد از گذشت بیش از ۱۱۰ سال از "وطن دلی"، هنوز خیلی‌هايمان زبان مادری را شاید تنها در شکم‌های مادرانمان تجربه کنیم؛ برای ماهایی که مطالبه‌کنندگان زبان مادری را به دیده‌ی تهدید و کوچک‌بینی و عقب‌ماندگی می‌نگریم.

مردمانی که روزگاری طلایه‌دار حرکت‌های بیداری‌بخش و آزادی‌خواه بودند، مردمانی که الهام‌بخش تجددگرایی به معنای واقعی به جامعه بودند، امروزه خود به جمود فکری و جهالت سوق داده شده‌اند. شاید بعد از ۱۰۰ سال سابقه آزادی‌خواهی و روشنگری، سخن گفتن از زبان مادری و اهمیت آن ناجبا نماید زیرا این امر نه الان بلکه در طول سالیان دراز مبارزات علیه جهل و تمامیت‌خواهی به عنوان اصلی اساسی مطرح و حل می‌شد. منظور از زبان و زبان مادری نه یک وسیله ارتباطی صرف، که ابزاری برای تولید اندیشه و تفکر مدنظر می‌باشد. حکومت پهلوی زبان فارسی را تنها زبان رسمی ایران اعلام و استفاده از دیگر

پیام سالیانه خانم ایرینا بوکووا، دبیر کل یونسکو به مناسبت روز جهانی زبان مادری

ارتباطی و عرصه عمومی جهان‌شمول جدید با پایه‌ی اینترنت یاری شده‌است، که فقر زبان‌ها را تحمل نمی‌کند.

تنوع زبانی میراث مشترک ماست. میراثی شکننده‌است. نزدیک به بیش از نیمی از شش هزار زبان متداول در جهان می‌تواند تا انتهای این قرن نابود شود. اطلس جهانی زبان‌های در خطر یونسکو نمودار عملکرد برای این مبارزه‌است. محو زبان مدنیت را تضعیف می‌کند. این یک عقبگرد در دفاع از حقوق هر کس برای شنیده شدن، آموختن و ارتباط برقرار کردن است. بعلاوه، هر زبانی میراثی فرهنگی در خود دارد که تنوع خلاقمان را افزایش می‌دهد. تنوع فرهنگی به اندازه‌ی تنوع زیستی اهمیت دارد. این دو به شدت مرتبط هستند. بعضی زبان‌های مردم بومی حاوی اطلاعاتی درمورد تنوع زیستی و مدیریت اکوسیستم است. این پتانسیل زبانی میراثی برای توسعه‌ی پایدار و شایسته برای به اشتراک گذاشته شدن است. یونسکو همچنین قصد پررنگ کردن این پیام در کنفرانس ملل متحد در مورد توسعه‌ی پایدار در ریودوژانیرو دارد.

سندیت زبان‌ها به تمام آن‌هایی است که به آن زبان‌ها تکلم می‌کنند و برای حفظشان گرد هم می‌آیند. یونسکو آن‌ها را ستایش می‌کند و به آن‌ها اطمینان می‌دهد که به هنگام تنظیم شدن سیاست‌های توسعه، آموزش و همگرایی اجتماعی صدای آن‌ها شنیده شده‌است. چندزبانگی منبعی زنده است؛ بیایید از آن برای نفع همگی مان استفاده کنیم.

یونسکو، ۲۱ فوریه ۲۰۱۲

منبع:

<http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002153/215319e.pdf>

یونسکو روز بین‌المللی زبان مادری را برای دوازده سال جشن گرفته‌است و اکنون نیروی خود را در جهت حفظ چندگانگی زبانی جمع کرده‌است. سیزدهمین جشن به چندزبانگی برای فراگیر شدن آموزش حصر شده‌است. تأثیر کار محققان و سیاست‌های چندزبانگی، مردم را در درک شهودی اینکه چندگانگی زبانی دست یافتن به اهداف پیشرفت و آموزش هزاره را شتاب می‌دهد، بهبود بخشیده‌است. استفاده از زبان مادری در مدارس تدبیر قدرتمندی علیه بی‌سوادی است. چالش کنونی در دست‌یافتن به این هدف در کلاس‌های درس است. توده‌های جمعیتی محروم، مانند انسان‌های بومی، معمولاً آن‌هایی هستند که زبان مادری آن‌ها به وسیله‌ی سیستم آموزشی نادیده گرفته شده‌است. اجازه دادن به آن‌ها برای تحصیل به زبان مادریشان از سال‌های ابتدایی زندگی و سپس به زبان ملی، رسمی یا زبان‌های دیگر باعث افزایش برابری و فراگیری اجتماعی می‌شود.

هفته‌ی آموزش شناور یونسکو نشان داده‌است که استفاده از تکنولوژی موبایل در آموزش وسیله‌ای عالی برای ترقی آموزش فراگیر است. این فناوری‌ها در ترکیب با چندزبانگی، میدان عمل ما را دوجندان می‌کند. بیایید تا از بیشترین ظرفیت آن‌ها استفاده کنیم. نسل ما با داشتن رسانه‌های

است. این فناوری‌ها در ترکیب با چندزبانگی، میدان عمل ما را دوجندان می‌کند. بیایید تا از بیشترین ظرفیت آن‌ها استفاده کنیم. نسل ما با داشتن رسانه‌های

و تو که لایایی مردم بنگال را درک نمی‌کنی و تو که نگاه نرم کودکان شیرخوار را نمی‌دانی چگونه ضربان قلب مادر بنگال را درک خواهی کرد؟

مادر بنگال،

مادر آب،

مادر هوای شرجی دلتا

زبان‌ت را پاس می‌داریم

زبان‌ت را پاس می‌داریم

مادر آلونک‌های کنار رودخانه

مادر کرجی‌های رود بنگال

مادر مردان و کودکان ماهی‌گیر و کارگر

مادر مقدس بنگال ...

احمد سلیم همچنان شعر می‌خواند. ناگهان گلوله‌ای از حاشیه میدان شلیک شد. گلوله از بالای سر مردم گذشت و گلوی ملتهب احمد سلیم را شکافت. شعر احمد سلیم با خون درآمیخت و ...

۲۱ فوریه به یاد احمد سلیم و هزاران انسان همچون وی در تمام جهان به پیشنهاد بنگلادش و به تأیید یونسکو "روز جهانی زبان مادری" نامیده شده‌است.

هرساله به مناسبت روز جهانی زبان مادری در سراسر جهان زبان مادری و حوادث رخ داده در ۲۱ فوریه در بنگلادش از طرف سازمان یونسکو و دوستداران زبان مادری پاس داشته می‌شود. اگرچه ما در تقویم خود شاهد این رویداد نمی‌باشیم، ولی روز جهانی زبان مادری برای غیرفارسی‌زبانان ایران اهمیت قابل توجهی پیدا کرده‌است.

تحصیل به زبان مادری، لغو سیاست‌های تبعیض‌آمیز تک‌زبانی، رسمیت دادن به زبان‌های غیر فارسی و استفاده‌ی از آنها در سطوح دولتی و رسمی و نیز رسانه‌های گروهی و مطبوعات و ... همگی از حقوق اولیه و انسانی هر گروه زبانی و ملی می‌باشد که غیر فارسی‌زبانان ایران سال‌ها از آنها محروم بوده‌اند.

به طور قطع یک جامعه‌ی دموکراتیک با پذیرش اعتقادات و بینش‌های گوناگون موجود در آن جامعه وجود خواهد آمد. از این رو فراهم کردن زمینه استفاده و پیشرفت زبان‌های غیر فارسی در ایران و رسمیت بخشیدن به آنها واقعیتی انکارناپذیر است.

اعلامیه جهانی حقوق زبانی^۱

موثر جمعیت‌های زبانی در این مدل توسعه جدید اجازه دهد.

از دیدگاه فرهنگی، هدف تامین و ایجاد محیط ارتباطات جهانی سازگار با مشارکت برابر همه خلق‌ها، جمعیت‌های زبانی و افراد در روند توسعه است.

از دیدگاه اقتصادی نیز، هدف تشویق پایدار توسعه بر پایه مشارکت همه و بر اساس احترام به تعادل محیط زیست جوامع و در روابط برابر بین همه زبان‌ها و فرهنگ‌هاست.

بنا به همه دلایل فوق‌الذکر، این اعلامیه مبدا حرکت خود را "جمعیت‌های زبانی" و نه "دولت‌ها" قرار می‌دهد و می‌بایست به این اعلامیه در متن تقویت مؤسسات بین‌المللی قادر به تضمین نمودن توسعه برابر و پایدار همه جامعه بشری نگریست. به همین دلایل، همچنین از اهداف این اعلامیه، تشویق ایجاد چهارچوبی سیاسی برای تنوع زبانی مبتنی بر احترام، همزیستی هماهنگ و منافع متقابل می‌باشد.

همه جمعیت‌های زبانی حق دارند در باره گستره حضور زبانشان، به عنوان زبان رابط و به عنوان زبان مورد مطالعه، در تمام سطوح تحصیلی در سرزمین خود (پیش دبستانی، ابتدائی، متوسطه، حرفه‌ای و فنی، دانشگاهی و آموزش بزرگسالان) تصمیم بگیرند.

- حمله نظامی، مستعمره نمودن، اشغال و دیگر نمونه‌های به انقیاد در آوردن اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، اغلب اوقات شامل تحمیل مستقیم زبانی خارجی بوده و یا حداقل، تصورات موجود در باره ارزش و منزلت زبان‌ها را خدشه‌دار نموده و موجب ایجاد آنچنان رفتارهای زبانی سلسله‌مراتبی می‌گردند که وفاداری زبانی متکلمین به آنها را از بین می‌برند.

- جهانی شدن نه بر اساس روندهای یکسان‌سازی و تجزید حذفی زبان‌ها و فرهنگ‌ها بلکه می‌بایست بر اساس نوعی تلقی از تنوع زبانی و فرهنگی، بنیان گذارده شود.

- عوامل گوناگون با ماهیت‌های غیرزبانی (عامل‌های تاریخی، سیاسی، سرزمینی، جمعیت‌شناسی، اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و اجتماعی-زبانی و عوامل دیگر مربوط به رفتارهای جمعی) مسائلی را ایجاد می‌کنند که منجر به نابودی، به حاشیه رانده شدن و یا انحطاط زبان‌های بی‌شمار می‌گردند، و نیز برای این که بتوان راه‌حل‌های مناسبی برای هر مورد خاصی اعمال نمود، حقوق زبانی می‌بایست به طوری همه جانبه بررسی گردند.

- "اعلامیه جهانی حقوق زبانی"، به منظور تصحیح عدم توازن‌های زبانی در پرتو تضمین احترام و توسعه کامل همه زبان‌ها، و پایه‌گذاری اصولی برای صلح و برابری عادلانه زبانی در سراسر جهان به عنوان عاملی کلیدی در حفظ روابط اجتماعی موزون، مورد نیاز می‌باشد.

اهداف اعلامیه

طبق متن صریح مقدمات اعلامیه، از دیدگاه سیاسی، هدف طراحی روشی برای سازماندهی تکرر و تنوع زبانی به گونه‌ای که به مشارکت

هر چند موضع‌گیری و اصول عمومی نظام حقوق بشر در قبال حقوق زبانی در پرتو اصول مهمی چون اصل برابری و اصل عدم تبعیض که در اسناد حقوق بشری متعددی چون منشور سازمان ملل متحد (۱۹۴۵)، اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸)، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۶۶)، میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۹۶۶) و ... مورد شناسایی قرار گرفته‌اند، اما در راستای تأمین همزیستی مسالمت‌آمیز و بدون تبعیض میان تمامی گروه‌ها و جمعیت‌های مختلف زبانی، شناسایی اصولی عمومی که ارتقای جایگاه و احترام به تمامی زبان‌ها و کاربرد اجتماعی آن‌ها در محیط‌های رسمی و غیررسمی را تضمین نماید و از نابودی و انحطاط زبان‌ها در مقابل عوامل گوناگون سیاسی جلوگیری به عمل آورد، امری ضروری به شمار می‌آید. از این جهت کنفرانس جهانی درباره حقوق زبانی که در نهم ژوئن ۱۹۶۶ در بارسالونا تحت اشراف یونسکو تشکیل شد، اعلامیه‌ای را درباره حقوق زبانی تدوین و تصویب نمود که این اعلامیه شامل اصول عمومی در راستای تضمین این امور است.

تعدادی از ضرورت‌های وجود چنین چارچوبی در مقدمه بیانیه به شرح زیر آورده شده است:

- اکثریت زبان‌های در خطر نابودی، متعلق به گروه‌های مردمانی می‌باشند که از حق حاکمیت ملی خود برخوردار نیستند و عواملی چون نبود حکومت‌های خودگردان آنها و سیاست دولت‌ها، که ساختارهای سیاسی و اداری و زبان خود بر آنها را تحمیل می‌نمایند، از توسعه این زبان‌ها ممانعت کرده و به روند جایگزینی زبانی دیگر به جای آنها شتاب می‌بخشند.

۱ این نوشتار خلاصه‌ای از اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر است که از وبسایت ستاد حقوق بشر ستاد قوه‌ی قضائیه‌ی جمهوری اسلامی ایران برداشته شده است.

هرگاه گروه‌ها و جمعیت‌های زبانی گوناگون در سرزمین واحدی مشترک باشند، حقوق مندرجه در این اعلامیه می‌بایست بر اساس احترام متقابل و به گونه‌ای اعمال شوند که دموکراسی به حداکثر اندازه ممکن تضمین گردد.

بند دوم ماده ۳: این بیانیه اعلام می‌دارد که حقوق جمعی گروه‌های زبانی شامل موارد زیر می‌باشد:

- حق گروه‌های زبانی برای آموخته شدن زبان و فرهنگشان
- حق گروه‌های زبانی برای دستیابی به خدمات فرهنگی
- حق گروه‌های زبانی برای حضور برابر زبان و فرهنگ‌هایشان در رسانه‌های ارتباطی
- حق گروه‌های زبانی در دریافت توجه و اعتنای نهادهای حکومتی و در روابط اجتماعی- اقتصادی تهیه شده به زبان خود

جهانی شدن نه بر اساس روندهای یکسان‌سازی و تجرید حذفی زبان‌ها و فرهنگ‌ها بلکه می‌بایست بر اساس نوعی تلقی از تنوع زبانی و فرهنگی، بنیان گذارده شود.

ماده ۵: این اعلامیه بر این اساس استوار است که حقوق تمامی جمعیت‌های زبانی مساوی و مستقل از موقعیت این زبان‌ها به عنوان زبان رسمی، محلی و یا اقلیتی بودن می‌باشد. در این اعلامیه، تعبیراتی مانند محلی و یا اقلیتی بکار برده نشده‌اند، زیرا هرچند در بعضی موارد مشخص، شناسایی زبان‌ها به عنوان اقلیتی و یا محلی می‌تواند احقاق برخی از حقوق معین را تسهیل نماید ولی با این همه، این و دیگر تعابیر جرح و تعدیل کننده، غالباً برای اعمال محدودیت بر حقوق جمعیت‌های زبانی به کار برده می‌شوند.

ماده ۶: این اعلامیه اعلام می‌کند که نمی‌توان تنها بر این مبنا که یک زبان، زبان رسمی دولت است و یا به طور سنتی برای مقاصد اداری و یا برخی از فعالیت‌های فرهنگی مشخص در یک سرزمین بکار رفته است، آنرا "زبان خاص سرزمین" به شمار آورد.

بند اول ماده ۷: همه زبان‌ها بیان هویتی جمعی و راهی مجزا برای درک و توصیف واقعیت‌اند و بنابراین می‌بایست که از همه شرایط لازم برای گسترش و پیشرفتشان در همه نوع فعالیت و کارکرد برخوردار باشند.

بند اول ماده ۸: همه جمعیت‌های زبانی از

حق سازماندهی و مدیریت منابع خویش، برای تضمین نمودن کاربرد زبان‌هایشان در همه فعالیت‌ها در درون جامعه برخوردارند.

ماده ۹: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که سیستم زبانی خود را، بدون مداخلات اجباری و یا القائی، تنظیم و استانداردیزه نموده، حفظ، توسعه و ارتقا دهند.

بند دو ماده ۱۰: این اعلامیه تبعیض بر علیه جمعیت‌های زبانی را غیرقابل قبول می‌داند، فارغ از آنکه این تبعیض بر مبنای درجه حاکمیت سیاسی مستقل جمعیت زبانی؛ موقعیت تعریف شده آن جمعیت‌ها از لحاظ اجتماعی، اقتصادی و یا دیگر لحاظ‌ها؛ درجه استانداردیزه شدن، مدرنیزاسیون و یا به روز شدگی زبان‌هایشان و یا هر معیار دیگری اعمال گردد.

بند اول ماده ۱۳: هر کس حق دارد که زبان خاص سرزمینی (زبان نیاخاکی) خود را که در آن زندگی می‌کند بیاموزد.

بند اول ماده ۱۵: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که در سرزمین- قلمرو خود به طور رسمی به کار برده شوند.

بند اول ماده ۱۷: همه جمعیت‌های زبانی از این حق برخوردارند که به همه اسناد و مدارک رسمی که به نحوی مربوط به سرزمین نیاخاکی یک زبان می‌باشد، تهیه شده در زبان خودشان دسترسی داشته و آنها را کسب نمایند، چه این چنین مدارکی چاپی، قابل خواندن با ماشین و یا در هر فرم دیگری بوده باشد.

بند دوم ماده ۱۷: فرم‌ها و اسناد اداری استاندارد، چه در شکل چاپی و چه در شکل قابل خواندن توسط ماشین‌ها و یا به هر فرم دیگر، باید به همه زبان‌ها تهیه شده و در محل‌های قابل دسترسی برای عموم و استفاده آنها قرار گیرند. این خدمت باید توسط مقامات دولتی به شکلی انجام پذیرد که همه سرزمین‌هایی را که برای یک زبان، سرزمین خاص زبانی (نیاخاکی) شمرده می‌شوند تحت پوشش قرار دهد.

بند اول ماده ۲۰: هرکس حق دارد زبانی را که به طور تاریخی در یک سرزمین به آن تکلم می‌شود -هم به شکل شفاهی و هم به شکل نوشتاری- در محاکم و دادگاه‌های قضائی واقع در آن سرزمین بکار برد. محاکم قضائی باید در امورات داخلی خود، زبان خاص سرزمین (زبان نیاخاکی) را به کار برند و اگر بنا به سیستم حقوقی فعلاً موجود در کشور، ضرورتی به ادامه جریان محاکمات در محلی دیگر موجود

باشد، می‌باید به کاربرد زبان اصلی در محل جدید همچنان ادامه داده شود.

بند دوم ماده ۲۰: هر کس حق دارد که در تمام موارد، به زبانی که آن را درک می‌کند و قادر به تکلم به آن است محاکمه شود، همچنین حق دارد که از خدمت مترجمی مجانی بهره‌مند گردد.

بند دوم ماده ۲۳: آموزش و تحصیل می‌بایست در سرزمینی که عرضه می‌شود، به حفظ و توسعه زبانی که یک جمعیت زبانی به آن سخن می‌گوید یاری رساند.

بند سوم ماده ۲۳: آموزش و تحصیل همواره می‌بایست در خدمت تکثر و تنوع زبانی و فرهنگی و روابط آهنگدار بین جمعیت‌های زبانی گوناگون در سراسر جهان باشد.

بند چهارم ماده ۲۳: در بستر اصول پیش گفته، هر کس حق دارد که هر زبانی را بیاموزد.

ماده ۲۴: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند درباره گستره حضور زبانشان، به عنوان زبان رابط و به عنوان زبان مورد مطالعه، در تمام سطوح تحصیلی در سرزمین خود (پیش دبستانی، ابتدائی، متوسطه، حرفه‌ای و فنی، دانشگاهی و آموزش بزرگسالان) تصمیم بگیرند.

ماده ۲۵: همه جمعیت‌های زبانی از حق دستیابی و کاربرد همه منابع انسانی و مادی لازم برای تضمین نمودن حضور زبانشان در همه سطوح تحصیلی در نیاخاک خود، از قبیل آموزگاران ورزیده، روش‌های آموزشی مناسب، کتب و متون درسی، منابع مالی، تجهیزات و ساختمان‌ها، تکنولوژی‌های سنتی و مدرن و در وسعتی که خواهان آند برخوردار می‌باشند.

ماده ۲۶: همه جمعیت‌های زبانی محق‌اند از تحصیلی که اعضای آن جامعه را قادر به تسلط کامل در کاربرد زبانشان سازد، شامل توانائی‌های مختلف مربوط به همه محیط‌های روزمره کاربرد زبان، همچنین گسترده‌ترین تسلط ممکن به هر زبان دیگری که خواهان یادگیری آن باشند، برخوردار شوند.

بند اول ماده ۲۹: هر کس محق است که از تحصیل و آموزش به زبان خاص سرزمین خود که در آنجا ساکن است (زبان نیاخاکی) برخوردار گردد.

ماده ۳۰: زبان و فرهنگ همه جمعیت‌های زبانی می‌بایست که موضوع مطالعه و تحقیقات علمی در سطح دانشگاهی قرار گیرند.

ماده ۳۱: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که سیستم نام‌های شخصی خویش را در همه

محیط‌ها و در همه مناسبت‌ها حفظ نموده و آنها را بکار برند.

بند اول ماده ۳۲: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که نام‌های محل و مکان به زبان خاص سرزمینی خود را (زبان نیاخاک)، هم به صورت شفاهی و هم به صورت کتبی، در محیط‌های خصوصی، عمومی و رسمی بکار برند.

بند دوم ماده ۳۲: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که نام‌های بومی محل‌ها و مکان‌ها را تثبیت و حفظ نموده، در آنها اصلاحاتی اعمال نمایند. همچون نام‌های امکانه را نمی‌توان به طور کیفی موقوف و منسوخ نمود و یا تحریف و جرح و تعدیل کرد. همچنین نمی‌توان این گونه نام‌ها را پس از تغییرات سیاسی و یا هر گونه دگرگونی حادثه دیگر، تغییر داد.

اکثریت زبانهای در خطر نابودی، متعلق به گروه‌های مردمانی می‌باشند که از حق حاکمیت ملی خود برخوردار نیستند و عواملی چون نبود حکومت‌های خودگردان آنها و سیاست دولت‌ها، که ساختارهای سیاسی و اداری و زبان خود بر آنها را تحمیل می‌نمایند، از توسعه این زبان‌ها ممانعت کرده و به روند جایگزینی زبانی دیگر به جای آنها شتاب می‌بخشند.

ماده ۳۳: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که جمعیت خود را به همان نامی که در زبان خودشان بکار می‌برند بنامند. هرگونه ترجمه به زبان‌های دیگر می‌بایست از نام‌گذاری‌های تحقیرآمیز و ابهام‌انگیز اجتناب نماید.

ماده ۳۵: همه جمعیت‌های زبانی از این حق برخوردارند که درباره درجه حضور زبانشان در رسانه‌های ارتباطی در سرزمین خود (نیاخاک خود)، بدون در نظر گرفتن متد پخش و یا انتقال تولیدات آنها تصمیم بگیرند. چه این رسانه‌ها محلی و یا سستی، چه رسانه‌های دارای شمول گسترده‌تر و چه رسانه‌هایی که از تکنولوژی‌های پیشرفته‌تر استفاده می‌کنند باشند.

ماده ۳۷: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که از طریق رسانه‌های ارتباطی آگاهی کاملی درباره میراث فرهنگی خویش (تاریخ، جغرافیا، ادبیات، و دیگر نموده‌های فرهنگشان)، همچنین حداکثر اطلاعات ممکنه درباره هر فرهنگ دیگری که اعضای آن جمعیت، خواستار دانستن آن باشند را دریافت نمایند.

ماده ۳۸: زبان‌ها و فرهنگ‌های همه جمعیت‌های زبانی در سراسر جهان، می‌بایست در رسانه‌های ارتباطی از معامله و برخوردی برابر و غیرتبعیض‌آمیز بهره‌مند شوند.

ماده ۴۱: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که زبان خویش را در همه فرم‌های افاده فرهنگی بکار برده، آن را حفظ نموده و توسعه دهند، بی‌آنکه محیط آن جمعیت به اشغال سلطه‌گرایانه فرهنگی بیگانه معروض شود.

ماده ۴۲: همه جمعیت‌های زبانی از حق رشد و توسعه تمام و کامل در داخل محیط فرهنگی خود برخوردارند.

ماده ۴۵: همه جمعیت‌های زبانی از این حق برخوردارند که زبان خاص سرزمینشان (زبان نیاخاکیشان) جایگاه ممتازی را در رویدادها و خدمات فرهنگی (کتابخانه‌ها، کلوب‌های ویدئویی، سینماها، تئاترها، موزه‌ها، آرشیوها، فرهنگ عامه، صنایع فرهنگی و در همه دیگر نموده‌های حیات فرهنگی) اشغال نماید.

بند اول ماده ۴۷: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که کاربرد زبان خویش در همه فعالیت‌های اجتماعی-اقتصادی در سرزمین‌های خود را نهادینه نمایند.

بند ۳ ماده ۴۸: در داخل سرزمین یک جمعیت زبانی، هر کس محق شمرده می‌شود که به همه اسناد لازم برای انجام عملیات فوق‌الذکر، تهیه شده به زبان خویش دسترسی داشته باشد. این چنین اسنادی شامل فرم‌ها، چک‌ها، قراردادها، رسیدها، صورت‌حساب‌ها، سفارش‌نامه‌ها، دریافت‌نامه‌ها و غیره می‌شود.

بند اول ماده ۵۰: همه جمعیت‌های زبانی حق دارند که زبانشان از جایگاهی ممتاز در تبلیغات، آگهی‌ها، تابلوها، علائم و نشانگاه‌های بیرونی و به عنوان یک کل در چهره کشور برخوردار باشند.

تهیه‌کنندگان اعلامیه در انتها توصیه‌ها و ملاحظات زیر را ارائه داده‌اند:

- مقامات دولتی می‌باید تمام گام‌های لازم برای تحقق و جاری شدن حقوق مندرجه در این اعلامیه را در محدوده حوزه صلاحیت‌های خویش بردارند. به طور مشخص‌تر، برای تشویق نمودن تحقق حقوق زبانی جمعیت‌هایی که آشکارا از جنبه منابع مالی در مضیقه می‌باشند، می‌بایست منابع مالی بین‌المللی تدارک دیده شوند. بنابراین، مقامات دولتی می‌بایست حمایت لازمه برای استانداردیزه شدن، ترجمه، آموخته شدن و استفاده از

زبان‌های جمعیت‌های گوناگون تحت اداره خود را فراهم نمایند.

- مقامات عمومی می‌بایست مطلع شدن نهادهای رسمی، سازمان‌ها و اشخاص مرتبط را با حقوق و وظایف مربوطه ناشی از این اعلامیه، تضمین و تامین نمایند.

- مقامات عمومی می‌بایست در پرتو سیستم قانون‌گذاری موجود، مجازات‌هایی قابل اجرا برای هر گونه اخلاف در حقوق زبانی تشریح شده در این بیانیه برپا دارند.

همه زبان‌ها بیان هویتی جمعی و راهی مجزا برای درک و توصیف واقعیت‌اند و بنابراین می‌بایست که از همه شرایط لازم برای گسترش و پیشرفتشان در همه نوع فعالیت و کارکرد برخوردار باشند.

- این اعلامیه بنیان‌گذاری "شورای زبان‌ها" در بنیه سازمان ملل متحد را توصیه می‌نماید. مجمع عمومی سازمان ملل متحد عهده‌دار برپا ساختن چنین شورائی، تعریف وظائف آن و انتساب اعضای شورا و همچنین عهده‌دار ایجاد نهادی در قوانین بین‌المللی برای حفاظت از جمعیت‌های زبانی در دستیابی و اعمال حقوق خویش که در این اعلامیه شناخته شده‌اند خواهد بود.

- این اعلامیه تشکیل "کمیسیون جهانی حقوق زبانی" را، به عنوان نهادی غیر رسمی و مشاوره‌ای مرکب از نمایندگان سازمان‌های غیردولتی و دیگر تشکیلات فعال در زمینه قوانین زبانی، توصیه و تشویق می‌نماید.^۱

آذربایجانی انجیردکی
اؤیرنجی

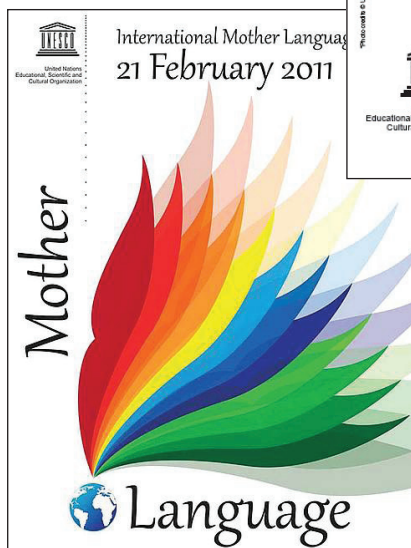
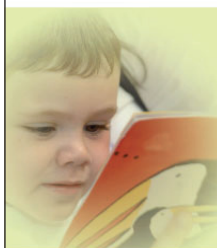
نشریه دانشجویان آذربایجانی دانشگاه صنعتی
امیرکبیر

مدیر مسئول و صاحب امتیاز:
علیرضا محرم‌زاده

«زیر نظر شورای سردبیری»
دور جدید، شماره اول

**INTERNATIONAL
MOTHER LANGUAGE
DAY 21 FEBRUARY 2012**

Learning in a language they can understand is vital for children to enjoy their right to quality education. Mother Tongue and Multilingual Education are key to reducing discrimination, promoting inclusion and improving learning outcomes for all.

www.unesco.org/education

۲ اسفند (۲۱ فوریه) روز جهانی زبان مادری گرامی باد.